

A tűzoltók védőeszközeiről

A munkavédelem, azaz a munkát végzők egészségének és testi épségének védelme az élet minden területén alapvető feladat¹. Különös figyelemmel kell eljárni azoknál a munkaköröknél, ahol jellemzően nehéz és veszélyes fizikai munkát kell végeznie a dolgozóknak. Növeli a veszélyt és a kockázatot, ha előre nem látott körülmények között, ismeretlen veszélyforrások feltételezésénél kell feladatot ellátni különösen, ha ez a feladatellátás még kötelező is.

Ilyen keretek közötti munkakörben dolgoznak a készenléti szolgálatot ellátó tűzoltók függetlenül attól, hogy létesítményi, önkéntes vagy hivatásos tűzoltóság állományában teljesítik szolgálatukat. A tűz és káresetek kockázatai nem válogatnak a jogállások között. A beavatkozó állomány életének és testi épségének védelmét a lehető legmagasabb szinten el kell látni a tűzoltóságok szervezetének vagy a fenntartónak.

„A beavatkozások elvégzéséhez szükséges, alapvető egyéni védőfelszerelésekkel – bár erősen korlátozott számban – az állomány rendelkezik...” írja Cziva Oszkár PhD értekezésében.² Ebben a cikkben egy általános ismertetést adok a tűzoltók védőfelszereléseiről, azok megfelelőségi, kihordási rendszeréről.

A tűzoltók egyéni védőeszközei:

A munkavédelem természetesen a tűzoltóságoknál is kétoldalú dolog. Egyrésztől kell hozzá a tűzoltó, aki betartja a munkavédelmi előírásokat, viseli és használja az előírt védőeszközöket,

¹ 1993. évi XCIII. törvény, a munkavédelemről

² Cziva Oszkár PhD értekezése: A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek hazai együttműködésének lehetőségei természeti és ipari katasztrófák felszámolásakor, fejlesztési lehetőségek a „katasztrófavédelmi” törvény hatálybalépése előtt, ZMNE, 2000.

másrészt a munkáltatói oldalon biztosítani kell a szabályozást³, oktatást és magukat a védőeszközöket megfelelő minőségben és mennyiségben.

A 65/2002-es országos katasztrófavédelmi főigazgatói intézkedés⁴, a 15/2000-es BM rendelet felhatalmazása alapján *(az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés szabályairól a belügyminiszter által irányított rendvédelmi szerveknél)* tartalmazza azokat az egyéni védőeszközöket, melyek használatát biztosítani kell a készenléti szolgálatot ellátó tűzoltók számára, akik ezeket viselni és használni kötelesek. A szabályzás meghatározásában minden olyan eszköz védőeszköznek minősül, amit a tűzoltó azért tart magánál vagy azért visel, hogy a feladat-ellátásából eredő veszélyeket az egészséget nem veszélyeztető szintre csökkentse.^[1] Használatukra ki kell képezni az állomány tagjait, évente ez munkavédelmi oktatás formájában felfrissítendő.

A tűzoltónak a védőeszközeit mind szolgálatba lépéskor, mind annak használata előtt meg kell vizsgálnia, hiba észlelése esetén pedig jelentenie kell.

a tűzoltóságok számára meghatározásra került védőeszközök a következők:

- védőruha
- védősisak (nyak és arcvédővel)
- hővédő kámsza
- védőcsizma
- védőkesztyű (munkavédelmi és vegyi védelmi is)
- mászóöv
- légzőálarc
- zajvédő fül dugó

Beszerezésük esetén elsődleges, hogy az OKF által rendszeresített eszközökről van-e szó. Megfelelőségüket tanúsítvánnyal szükséges igazolni a beszerzés előtt az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség által típuszámmal valamint biztonsági vizsgálati jellel ellátottan vagy a vonatkozó Európai Unós jelöléseknek megfelelően (EK megfelelőségi bizonyítvány, típus tanúsítvány). Ezeket a bizonyítványokat a tűzoltóságoknak meg kell őrizniük az esetleges későbbi ellenőrizhetőség céljából.

³ 11/2005. (VI.23) BM OKF intézkedés, a munkavédelemmel kapcsolatos feladatok ellátására

⁴ módosítja a 6/2005 BM OKF főigazgatói intézkedés

Kihordási idejük és egyéb jellemzőik:

Védőruha:

1. és 2. számú képek, Tűzoltó bevetési védőruhák a készenléti gépjárművek mellett a minél hamarabbi beöltözés biztosításáért, Saját képek, 2009.

Több gyártó által is elérhetőek ma már hazánkban a különféle kialakítású védőruhák. A nemrégiben még hagyományosnak mondott Bristol és Sattler mellett hazai Vektor gyártmányú is kapható. Eltérő tulajdonságaik jelentősek is lehetnek a napi használat során. Míg az egyik típusnál kivethető a belső bélés a nyári időszakra felkészülve, a másik gyártó protektorokat, védőbetéteket épít be a könyök vagy a térd védelmére és külön nyári/téli változatot gyárt. A lángállóság természetesen a megfelelőség alapkövetelménye.

Javasolt viselési idejük: 5 év

Zajvédő fül dugó:

3. számú kép

Munkavédelmi eldobható zajvédő fül dugók

Forrás: www.xdepo.addel.hu, letöltve: 2009.12.30.

Használata elsősorban a műszaki mentési munkálatok során, a különféle gépek által keltett hangterhelés miatt válhat szükségessé.

Egy olcsó és kisméretű, egyszerű eszköz, mely nélkül azonban könnyen károsodhat az érintett beavatkozók hallása. Jelentősen rontja a beszédkommunikációt, de ezt nehezen lehet kiküszöbölni ebben az árfekvésben.

Védősisak:

4. számú kép
Draeger Gallet tűzoltó
bevetési védősisak

Arcklemeze anatómiailag kiképzett és lehajtható, kepije lángálló és cserélhető, lehajtható védőszemüveg beépíthető és további eszközök csatlakoztathatóak.

Saját kép, 2009.

Szintén több gyártó által érhető többféle típus. Alapvetően a kialakításban és a csatlakoztatható eszközökben, felszerelésekben térnek el.

Javasolt viselési idejük: 5 – 15 év

Hővédő kámzsa:

5. számú kép
Különböző gyártmányú hővédő
kámzsák, melyek nagy hidegben
történő beavatkozások során is jó
szolgálatot tesznek.

Forrás: www.agriamento.hu, 2009.

Fontos szempont a lángállóság
mellet, hogy a különböző
bőrtípusoknál ne okozzon irritációt.

Javasolt viselési idejük: 5 év

Védőcsizma:

6. és 7. számú képek, Különböző gyártmányú tűzoltó védőcsizmák, Saját kép, 2009.

A megfelelőség szempontjai között az első sorokban kell lennie a viselési komfortnak, a szellőzés biztosításának, gyors fel és levétel lehetőségének, átszúrás és vágás elleni védelemnek, csúszásgátlásnak és a különböző vegyi anyagokkal szembeni ellenálló képességnek.

Javasolt viselési idejük: 5 év

Védőkesztyű (munkavédelmi és vegyi védelmi is):

8. számú képek
Tűzoltó lángálló,
munkavédelmi és
vegyivédelmi kesztyűk.
Saját kép, 2009.

Elmondható, hogy a tűzoltók nem szeretik használni a bevetések során a különféle védőkesztyűket azok „ormótlansága” okán. A tűz és káresetek során a minél gyorsabb

feladatvégzés alapvető és a résztevékenységek pontos és megbízható végzése az idő rovására megy. A munkavédelmi szabályok betartása azonban kötelező, így a kesztyű használata is. Védelmet nyújtanak a kesztyűk hátrányos tulajdonságaik mellett, mind az égési, mind a mechanikai sérülésektől. A vegyvédelmi kesztyűk szerencsére ritkán szükségesek, de ilyen körülmények során biztosan nem felejtődik el a használatuk.

Javasolt viselési idejük: munkavédelmi kesztyűnél 1 év, vegyi védelminél 3 év.

Mászóöv:

9. számú kép, tűzoltó mászóöv véletlen kicsatolás elleni menetes karabinerrel

Saját fotók, 2009.

A magasban való munkavégzéskor kikötve védi a dolgozót a leeséstől, de különféle eszközök is rögzíthetők rá. Mélyben vagy zárt térbe, füstben történő behatolásakor jó szolgálatot tesznek, de magasból történő személy vagy akár önmentésnél is fontos szerepet kap. A nagy teherbírás és a könnyű kezelhetőség igen fontos.

Mint a napi használatú öveknél, ebből is különböző méretek szerezhetők be a dolgozó igényének megfelelően.

Javasolt viselési idejük: 5 év

Légzőálarc:

10. és 11. számú képek, légzőálarc „szemből” és annak belseje, Saját fotók, 2009.

Maga az álarc nehezen elkülöníthető magától a teljes légzőkészüléktől, hiszen egy egységet teljesen alkotnak a hevederrel, sűrítettlevegő-palackkal, nyomáscsökkentőkkel és a további kiegészítőkkel (pl.:bodyguard rendszer). Az álarc biztosítja, hogy a túlnyomással érkező, a tűzoltó által magával vitt levegő egyenletesen áramoljon a maszkban, így megfelelő nyomást biztosítson az arc védett részének és a szemnek a külső környezettől függetlenül. Az álarcnál a fontos követelmények között van a jó látás torzításmentes biztosítása, a jó záró és illeszkedő képesség, a megfelelő páramentesítés, a beszédkommunikáció lehetővé tétele és a könnyű, de biztos csatlakoztathatóság.

Az álarcban lévő túlnyomás biztosítja, hogy a nem teljesen tökéletes illeszkedés esetén is a szállított levegő inkább kifelé áramoljon, mintsem a szennyezett levegő behatolhasson a maszkba. Járulékosan lehetővé teszi a könnyebb levegővételt a kültérihez mérhető többletnyomásnak köszönhetően.

Javasolt viselési idejük: 5 év

A felsorolt eszközök viselési ideje meghosszabbítható a 31/2001 BM rendelet alapján történő felülvizsgálattal, konkrét gyártói időpont meghatározása esetén pedig megfelelő laboratóriumi vizsgálat elvégzése után. Az egyéni védőeszközök a rendelet szerint, a gyártói előírások alapján történő időszakos felülvizsgálatra kötelezettek.

Sérülés, védőképesség vesztes esetén azonnal cserélendők a szóban forgó védőeszközök és vizsgálandóak a körülmények.

ÖSSZEFOGLALÓ

Alapvető probléma a tűzoltóság szervezetében az egyes tűzoltóságoként néhol eltérő védőeszközök. Sok helyen előfordul az egyszerre használt, több gyártótól beszerzett védőeszköz, így előfordulhat, hogy két gépjárműfecskendőn más típusú és egymással nem kompatibilis felszerelések találhatóak, ami jelentősen megnehezíti a cserélhetőséget és nagy terhet ró a tűzoltóságokra a beszerzések, karbantartások és raktározások során.

Fontosnak tartom a csapatpróbák rendszerének sokkal szélesebb körű kialakítását a tűzoltóság szervezeténél oly módon, hogy minden országos beszerzésű eszköznek teljesítenie kelljen azt, legyen szó munkavédelmi eszközökről, gépjárműfecskendőről, tömlőkről, kézilámpáról, kommunikációs eszközökről. Ilyen eszközök csapatpróbájánál hasznosnak tartanám, ha a jövőbeni használók szempontjából mind az önkéntes és létesítményi, mind a hivatásos tűzoltóságok és a katasztrófavédelmi szervezetek is egyszerre vethetnék alá próbának az egymás közötti konzultáció biztosításával.

A beavatkozásokat végző készenléti tűzoltók számára hasznosnak tartom egy speciális és a kézhez minél jobban illeszkedőbb tűzoltó védőkesztyű kifejlesztését a védőképesség fenntartása mellett. A légzőálarcokat komplexebben javasolnám vizsgálni munkavédelmi szempontból a teljes – és eltérő gyártmányú - légzőkészülékekkel történő működések során. Eltérő körülmények között, a viselésre és használatra nyerhető tapasztalatok megismerésére és közreadására egy külön tanulmány elkészítését tartom célszerűnek a légzőkészülékeket érintően.

Az OKF évente kiadja a „tanulságos balesetek” kiadványát az elmúlt évek tűzoltóságokat érintő munkahelyi balesetei összesítésével. Igen hasznosnak találom és minél szélesebb körben történő terjesztését ajánlom akár a társ rendvédelmi és egyéb szervek irányába is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

[1] Rajnai Zsolt t. ezredes: A tűzoltók személyi védelme a Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóságoknál PowerPoint bemutató,
www.bm.hu/kok/kiadvanyok/pecel_2007/tuoszemved2007.pps, letöltve: 2009. december 30.

Bisztricz Anett: Speciális kézvédő a fehérvári tűzoltóknak,
www.htfsz.hu, letöltve: 2009. december 30.

Cziva Oszkár PhD értekezése: A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek hazai együttműködésének lehetőségei természeti és ipari katasztrófák felszámolásakor, fejlesztési lehetőségek a „katasztrófavédelmi” törvény hatálybalépése előtt, ZMNE, 2000.

Dr. Hadnagy Imre József: Tengeri szivacs, életmentő készülék, lélegzési készülék avagy kísérletek a fojtó füstben és gázban tevékenykedő tűzoltó életfunkcióit fenntartó éltető levegő biztosítására, www.vedelem.hu, letöltve: 2009. december 30.

JOGSZABÁLYOK

1993. évi XCIII. törvény, a munkavédelemről

15/2000 BM rendelet, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés szabályairól a belügyminiszter által irányított rendvédelmi szerveknél.

31/2001 BM rendelet, a tűzoltási, műszaki mentési és az ezekhez kapcsolódó tűzvédelmi technika alkalmazhatóságának részletes szabályairól

65/2002 BM OKF főigazgatói intézkedés, a személyi állomány egyéni védőeszközzel történő ellátásáról

6/2005 BM OKF főigazgatói intézkedés, a személyi állomány egyéni védőeszközzel történő ellátásáról szóló 65/2002. számú főigazgatói Intézkedés módosításáról

11/2005. BM OKF főigazgatói intézkedés, a munkavédelemmel kapcsolatos feladatok ellátásáról